

COLUMN

Rurale ontwikkeling

Wivine Heynderick

Afgelopen zomer probeerde ik met mijn gezin het land te ontvluchten. *Afgelopen*, nu ja, afgefietst; *zomer*, nu ja... Ik wil er hier de overvloedige neerslag van brengen. We ontdekten immers een plek op eigen bodem waar de zon werkelijk voor niets opgaat: ons eigen ochtendland.

Juni 2008. Terwijl de wereldproblemen met de dag werkelijker worden, dacht België dus aan splitsen. Of: hoe je er als land nog minder kan toe doen in deze wereld. Eventjes alles afwerken voor het trekverlof naar het rijkelijke Zuiden, moet men gedacht hebben. Ik wist niet meer waar ik het had. Nu onze twee landsdelen wederom met mekaar op de vuist gingen, wilden we zelf wel eens de wijk naar rechts nemen en de uiterste grenzen van ons rijk aftasten. Weg van alle grensdebatten. Landvreemde wereldburgers als we zijn, keken we onderweg onze ogen uit. De teistering die we zagen, herkenden we als de beelden die dag na dag het nieuws online passeren: een ravage van decennialange betonoorlogen, monsterfiles en overbruggingsmaatregelen; de *viervaksbaan* had lelijk huisgehouden. Niemand vermoedde werkelijk dat ondertussen ook een financiële coup broedde. Onder deze stemming – en een flink droge oostenwind die onze automatische zuidertrek vrolijk bijstuurde – gebeurde het dat we in een uithoek van ons land verzeilden: het zuidoosten. Het was er echt warmer en wat we aantroffen was zowaar een nog niet overontwikkeld gebied, bevolkt door een laatste specie van natuurvolkeren. Dit volk blijkt een nuchtere wijsheid te hebben opgebouwd op het gebied

van sensibilisering. Temidden van onze eerste bosrit duikt een bontgekleurde, geïllustreerde houten voedselpiramide op. De kinderen klauteren er instinctief op en maken hem compleet. Juist, een mens bovenop ontbrak er nog aan. En, er staan runderen noch varkens op. De opgeloste voedselproblematiek in een notendop.

Mobiliteitsproblemen lijken hier onbekend. De weginfrastructuur in dit gebied volgt de oude vegetatie: geen rechtlijnige brede wegen maar kronkelende, enge paden die de natuurlijke loop van oude beken volgen en je – zoals in 't leven – van de ene ervaring in de andere onderdampelen. Ze komen uit op oude watermolens, de ene gerestaureerde boerderij na de andere die desolaat als bezoekerscentrum wacht, kleine dennenbosjes met overwelfde bosgangen, heuvelsgrote grotten waarin je je voorraad champignons – op gietijzeren bedden gekweekt – kunt vergaren, kanalen met picknickaanlegsteigers, en een prehistorisch uitzicht over valleien. Fietsoverzichtborden halen het hier op de schrale verkeerssignalisaties. Alle pijlen zijn in dit land op tweewielers gericht; de samenleving is er naar ingericht: (fiets)cafés, (fiets)herbergen, (fiets)campings, (fiets)hotels,...

Het agrarisch leven verenigt zich conflictloos met het landschap: groentenakkers, kruidentuinen, bloemen- of fruitboomkwekerijen sluiten naadloos op de omgeving aan. De boer is hier dan ook een man van stand die zijn bedrijvigheid gretig aan de straatkant etalleert; folkloristische uithangborden geven je voeling met het voedsel en de bodem

waaruit het oprijst. Akkers of uitpuilende boomgaarden waar de boer de tijd niet voor vindt, worden zelfpluktuinen. En, hij kijkt evenmin raar op als je een plasstop maakt aan de rand van het erf. Men heeft hier trouwens geen enkele notie van het begrip *mestoverschot*. Dieren houden ze nauwelijks, en als ze die hebben, dan worden ze steevast educatief ingezet: kinderboerderijen in overschot hier. Soms, zo fluistert men hier, dienen deze ook als toevluchtsoord voor mensen die het noorden wat kwijt raakten; stedelingen die nog in het stadium van ontwenning tussen oude en nieuwe wereld pendelen. Zoals die vrouw die overdag in de stedelijke gezondheidszorg werkte en zich 's avonds ontpopte tot boerin. Of die ene man die de boer wou opgaan met een kinderboerderij, stijl *attractiepark*. Dat ging als volgt: een handvol tot treurens toe geaaid caviaatjes lokten de aandacht van de kinderen; daarachter verscheen een ingang met jetonnekeshek (jetonneke in de cafetaria te verkrijgen) en hup, de bende werd het land op gestuurd, alwaar hen een safari-ervaring in ware Afrikaanse stijl wachtte van kilometers stappen om enkele puntjes aan de horizon te zien. Wie de dieren toch wat dichterbij wou benaderen, ondervond een pittig staaltje van operante conditionering: de schrikdraad. Dit multicultureel samenleven van landelijk en stedelijk volk verloopt voorlopig vlekkeloos. Meerenmeer krijgen ze nu ook de eerste milieuvluchtelingen over hun land; mensen die met paard en koets het ruimteloze en ontboste westen van het land achterlieten om nog eens in een bos te rijden.

Geen hotels te zien hier: je slaapt in trekkershutten (in onze beschaving een huis in de tuin, voor alle *randapparatuur*), op de grens van een bos of een heidegebied, of in een paardenhouderij. Of in omgebouwde kerkruïnes: beschaamd om de vergetelheid van een dier als de uil - we sliepen onder een uilennest - bleven we een nachtlang het duister in staren. Cultuur vind je overal: de sfeer

van oorspronkelijke levenscultuur en eenvoud dwaalt rond, tot in de meest bizarre hoekjes. In een wasplaats van een natuurcamping bijvoorbeeld, waar je, tussen het toilet en de douches in, tegen twee schappen vol raadselachtige spirituele boeken aanloopt, bijeen vergaard van *passagevolk*. Wat wij speelgoed noemen, doemt op in de meest organische vormen: grillige boomstammen tegenover mekaar opgetrokken tot een schommel, boomhutten, struikkampen of gewoon zand- of graskuilen, voor een welkijkende Vlaming vast als *teletubbieland* te herkennen.

Van nature zijn deze mensen *diepgraversvolk*. Maar ze hebben het steenkooltijdperk allang als prehistorie begraven, evenals het probleem van geluidshinder: waar je ook terecht komt, overal is de natuur en stilte er gereserveerd. Het is in deze gebieden dat je de oorspronkelijke bewoners, de rurale mens, het meest aantreft: hij geeft je geen zuinige knik zoals wij dat doen - vanuit onze mutistische dashboardcultuur - maar een openhartige, wel te verstane *goeiendag*. Terwijl computers en televisietoestellen toch in hun samenleving doordrongen, ontwaar je hier een levensstijl die van zintuiglijke ervaring en creativiteit uitgaat. Op zaterdag trekken massa's volk de ecologische bezoekerscentra in om er de opeengepakte ultieme humus- en turfervaringen op te doen; de mensen kijken, voelen, proeven, tasten en ruiken; urenlang plezier turven.

Hoe diep dit volk ook raakte - sommigen onder hen zie je nu als pralende monniken, in feloranje zonnetoogewaden, tussen de velden rondfietsen - het is een licht type volk dat bijzonder frivool door het leven trekt. Enkele keren snorde ons een busje voorbij met goedlachse lui; op hun camionnette: schreeuwerige, rode letters van het bedrijf *Opblaasverhuur* ('U wenst een feest extra in de verf te zetten?' - dit rolt dus door de persen van het staatsblad...). Of je loopt een ambachtelijk centrum in waar het bordje *Toiletten*

broederlijk naast het bordje *Drukkerij* prijkt. Als vermaak zijn bij dit volk vooral de openluchtschaakborden en Keltische labyrinten in trek (blijven doorlopen net als in het leven, langs vreselijk zichtbare omwegen).

Op zondag viert de spiritualiteit van de rurale mens hoogtij en trekken ze het blotevoetenpad op. Hun lijden wordt er, voor enkele uren dan toch, volledig opgeheven. De schoenen worden goedgevolgig uitgegooid en men rent kinderlijk de oude beboste kiezelgroeveheuvels op. Stenen trappen, glibberig van de regen, manen de bende aan om hun voeten zorgvuldig te plaatsen. Je ziet mensen lopen alsof ze voor het eerst weer leren stappen. Het genot druipt van hun gezichten af. Immobiele of in de rest van de week vrij flegmatische types, rennen de bossen in alsof ze geesten opvingen. Waarachter ze zich in een niet te schatten wad laten vallen, wat een geplets, daarna een oerschreeuw, ontketent. Vaak breekt er dan een zomerplensbui los en verduistert de lucht helemaal. Met een ongezien tempo laat de kudde mensen zich door het water en de modder omwoelen tot ze uiteindelijk aan land kruipen als doorwinterde reptielen. Volledig gereinigd en bevrijd van het juk van de propereklerenbeschaving, worden ze van hieraf aan jager-verzamelaars. Ze gaan aan de slag met stokken, planten en stenen, en laten het aanzwellende onweer over zich heen komen met een glimlachende onaantastbaarheid. Eens de top van de heuvelrug bereikt, wacht hen het zicht op het gebied waar de eerste mens vandaan kwam, het Nationaal Park Hoge Kempen dus. De massa daalt de heuvel dan stil af, waar ze beneden in Zijn Versteende Laetolivoetsporen van 3,5 miljoen jaar oud treden. Het is dan meestal al zondagmiddag wanneer de meute volk fris, piepjong en welriekend huiswaarts keert. Met alle zintuigen tegelijk open, een zwijnzacht vel en een bijhorende fijne neus, kan dit volk de

komende werkweek weer in.

Wij op onze beurt, besloten zo ook wel deftig te kunnen thuiskomen en reden terug naar het westen van het land. Volkomen geïnspireerd reden we met onze auto meteen de file in – een vreemde ervaring na zo'n week. Maar we droomden verder in de oude wereld: als we nog eens intens op deze aarde willen rondlopen, en op een waarachtige manier, in een tijd die bol staat van kicks en belevenissen, wel dan breken we gewoon het beton terug open en leggen een blotevoetenpad aan; drempels overbodig en kinderhanden aan ons sportschoeisel evenzeer; benieuwd wat de burens gaan murmelen als ik morgen onze trage weg dusdanig verlicht betreedt; zouden we dit nu niet kunnen doen, middenin de file: auto uitstappen, schoenen uit, de weg blootsvoets op; wie weet zouden er ook terug blotevoetendokters oprukken?

Vandaar, beste lezer, deze dwingende oproep om steun. Om deze regio meer op de landkaart van Vlaanderen te zetten. Kom in actie en steun de lokale bevolking van het Zuidoosten. Laat er uw voetafdruk achter. Beschouw een vakantie ginds als onderwijsvlucht voor uw kinderen - het verschil tussen een konijn en een haas zal niet langer een virtuele aangelegenheid zijn. Of wijk gewoon definitief uit en treed in het spoor van de eerste luxemilieuvluchtelingen: verlaat vandaag nog uw zuur doorregende polder en neem de vlucht naar het zoete dal ginds. Of zet de stap naar thuiswerk: schrijf je in op de Oost-Westsensibiliseringscompagnie (OWé) en ga als ruraleontwikkelingshulp aan de slag met het resterende natuurlijke en culturele erfgoed van de overontwikkelde Vlaamse regio's.

De tijd dat ik nog kasseïg *Brugge, die scone* leerde schrijven ligt ver achter me; ik schrijf alleen nog over deze Nieuwe Wereld, en liet er alvast mijn voetafdruk van 3,4 hectare achter... in Limburg. Wie nog?